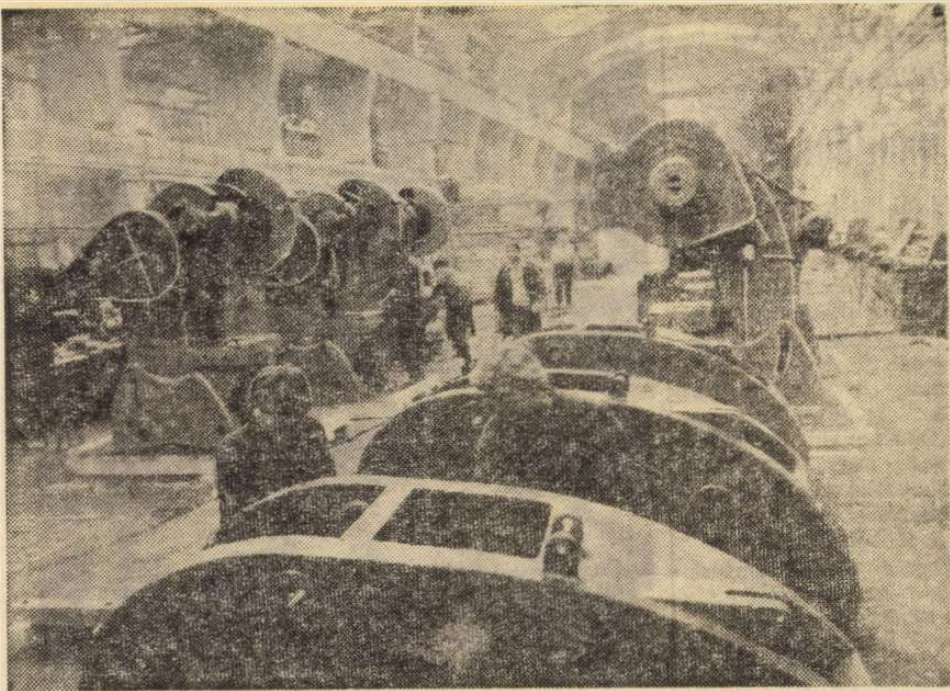

1974-ben:

Egymilliárd a közművekre

**Gáz- és távlítés
Hálózatépítés a külső kerületekben**

Budapesti közműhálózatának fejlesztésére tetemes összegeket fordítanak. Az idén egész sor fontos beruházás valósult meg.

Elkészült a Szentendrei szigeti úgynevezett Tótfalu I. vízmű és gravitációs csatornája. Ez a csatorna a káposztásmegyeri és a békásmegyeri átmenőtelepre juttatja a tótfalusi, a horányi-surányi kutak vizét, naponta 40 ezer köbméter ivóvizet. Ugyancsak

az idén megépült a IV. vízfőnyomócső 9 kilométeres szakasza. Ez az 1600 milliméter átmérőjű főnyomócső már eljutott az Árpád-hídig.

s számottevően téhermentesíti a Váci úti főnyomócsövet. Az új csővezeték legérdekesebb szakasza egy csőhid a Népsziget és a pesti oldal között: gyalogosok is közlekedhetnek rajta. Elkészülte után a Népszigetre a hajóátkelő-járatot meg lehetett szüntetni. A negyedik öt éves terv végén a gellérthegyi medencéig vezet a főnyomócső.

Az idén a közúterület 16 millió négyzetméterre emelkedett. Az épített úthálózat hossza 3500 kilométer. A nagyobb útépitések közül említést érdemel

a Kerepesi út, a Fehérvári út, az Elnök utca, a Füredi utca, átépítése, továbbá a Jászberényi úti felüljáró átadása, az Árpád úti és az Ócsai úti felüljáró építése.

A közműépítésekben nincs szünet: 1974-re egymilliárd forintot irányoztak elő erre a célra. Ebből tekintélyes összeg jut az új lakónegyedek közművesítésére, továbbá a vízhálózat építésére a peremkerületekben. A külső területen mintegy 18 ezer lakást kapcsolnak a közműhálózatba, megépítenek több mint 60 kilométer vízvezeték, 40 kilométer kőbor kutyáit. Az utóbbi lehetővé teszi, hogy körülbelül 13-14 ezer peremkerületi lakást kapcsoljanak a hálózatba.

Két szennyvíztisztító építkezése indul a jövő évben. A dél-pesti szennyvíztisztító kapacitását csaknem kétszeresére növelik, s megkezdődik az északi szenny-

víztisztító építkezése. Mindkét nagyobb beruházás éve-kig tart. Fejlesztik a gázszolgáltatást,

a gázfűtéses lakások száma 14 ezerrel növekszik, megépítenek 76 kilométer új vezetéket, bekapcsolnak a gázhálózatba 15 ezer új fogyasztót.

Az új lakónegyedekben mintegy 11 ezer új lakás távfűtést kap. A közvilágítás is javul: a Mártírok útja, a Gyömrői út, a Pusztaszeri út és a Roosevelt tér közvilágítását modernizálják, s folytatják a rakpartok világításának korszerűsítését.

Pakots György

A nyomóerő: 100 tonna. A Diósgyőri Gépgyárban az idén újítja prégépek gyártását kezdték meg. Ezek a gépek a gyár régebbi termékeinek korszerűsített változatai. A lemezek sajtolására, lyukasztatására és mélyhúzására alkalmas gépek többféle változatban: 25, 40, 63, sőt, 100 tonnás nyomóerőre is készülnek.

(MTI foto - Erőzi felv.)

Gázcsövek a Vasműből

A Dunai Vasműben tíz évvel ezelőtt, 1963. december 23-án helyezték üzembe az első, majd 1964 tavaszán a második, s 1971-ben a harmadik csőgyártó gépet. Ezek a vasműben gyártott acélból, illetve lemezből készítenek a megrendelésnek megfelelő méretű, falvastagságú és átmérőjű csöveket. A csőgyártás mostanában igen fontos megrendeléseket teljesítenek: a Testvérség-gázvezetékhez 813 milliméter, az Olefin-vezetékhez 324 milliméter átmérőjű csöveket készítenek. Tíz év alatt negyedszáz millió — pontosan 252 000 tonna csövet gyártottak.

LILA KUTYÁK

Nem értem... nem értem! — mondja Erzsike kétségbeesetten, s tanácsot kér, hogy mit tegyen, mert az orra előtt fölhalmozott nyelvkönyvek és szótárak tömegére. — Ezek a kutyák teljesen megőrjötenek. Képtelenek vagyok tőlük továbbhaladni.

— Talán, ha lennél szíves fölvezetni az eddigi fejleményeket! — mondom szolgálatkészen, mert Erzsike szlovákul tanul, s illő, hogy szerény képességeimhez mérten, némi segítséget nyújtsak neki. Igaz ugyan, hogy a magyarok kívül egyetlen nyelvfortélyai sem vagyok járatos, de élettapasztalatom — mint már oly gyakran — hátha most is segít.

— Hát... addig jutottam, hogy van két kamasz, afféle Tom Sawyer-szerű gazfickók, akik macskákat és galambokat hajkurásznak, és összefogdossák a környék kőbor kutyáit. Aztán a szerencsétlen jószágokat befestik sötétlilára, vagy mélybarnára, s szemük köré foszforzöld karimákat kennek, s ettől ezek valami másfajta kutyákká lesznek. Baskervillei kutyák, vagy mi, csak azt szeretném tudni, hogy az mit jelent?

— Baskervillei?

— Az!
— Nekem mintha derengene valami. Baskerville az grófság, Angliában.

— Ez a történet Pozsonyban játszódik.

— Várj csak! Sötét, istentől elrugaszkodott angoliai tájat látok, közepén egy hatalmas kastélynak. Ott él Sir Nemtudomki. A kastély parkjában van egy kőkrípta, s a kriptában elrejtve a baskervillei kutya. A kastélyban időközönként meggyilkolnak valakit; ilyenkor mindenki sejtelmes hangokat hall, mint ha a távolban egy kutya üvöltene...

— Hátborzongató. De mi köze van az én szlovák fordításomhoz?

— Majd meglátod! Szóval, mindenki retteg és várja, hogy ki lesz a következő áldozat, amikor megérkezik a híres mesterdetektív, Sherlock Holmes. Na igen... azt kihagytam, hogy Sir Nemtudomki már meghalt — ő legelőször —, s a kastély minden tartózkodásával együtt örökre vár. S mit tesz isten? Pont az örökség jogos várományosai pusztulnak rakásra.

— Tömörebben, ha lehet!
— Könyörög Erzsike.
— Semmi... most már

KIVÜL-BELÜL GELLÉRTHEGY

Út a sziklák alatt

A Gellérthegy alá — barlangot bújni, hőforrásokat látogatni — dr. Kriván Pál egyetemi docenssel indultunk. Alá? A hegyvel szemben álltunk a rakparton.

A DOLOMIT ALSÓ SZINTJÉN

— Nézzük innen a sziklaképződményeket. A lépcsőzetesen szakadó dolomit 130 méteres lépcsőfokán jól láthatók az egykori források vájta barlangok falai. Valamikor ilyen magasban törtek utat a források. A kéregmozgás köleszőnös hatása — ki tudhatja ma, hogy csak a hegy emelkedett, vagy csak a trópusi tenger, majd a Duna szintje süllyedt — szabja meg a hőforrások felszínre törésének helyét. A dolomit fölött nincs hévíz. Az a csapadék, amely a kéreg repedéseiben a mélybe szívódik, hideg, ásványi anyagokban szegény. Valamilyen úton (magában geológia hajszálereknek neveztem) a csapadék a dolomitrétegek alá jut. Ott talál tárolómedencéket, ott talál csatornákat, ahonnan, immár forrón, a felszínre bukkanhat.

— Tehát a források lelőhelye a dolomitréteg alsó szintje. Ezek szerint a Gellérthegyként ismert lépcső alsó fokára kell lépünk.

— Lépünk!

Igy indultunk a hegy alá.

VÁLTOZÓ HOZAM

A Gellért tértől az Erzsébet-hídig mintegy 150 forrás fakad. Meleg vizűek, gyógyhatásúak. A források vizének azonban csak egy részét gyűjtik a tárolók, szivattyúzzák a gépek medencékbe, kádakba. Az 1918-ban épült Gellért fürdőt tizenkilenc, 40-46 fokos és három 22 fokos forrás táplálja.

A fürdőépület márvány-

Meleg vizű források

Bejárat a fürdőből

Szőkevények, barlangok

terméből lépünk a mélybe. Párától csöpögő, csempetalú géptermeken át vezet az út a Gellért tér alá. Vajon tudja-e a közlekedést irányító rendőr, hogy néhány méterrel a gombája alatt a tároló medence sokszögűre épített betonhordójában gyűlik a források vize? 12 méter magas oszlop tartja a medence boltozatát, aljában betonvályúk terelik a forrásvizet. Ha jó a vízhozam, a csigalépcsőn kell megállni, ha gyenge, sétálhatunk a tároló alján.

— Mitől függ a vízhozam?

— A Duna vízszintjétől. A gellérthegyi hővízforrások a Duna szintjén fakadnak. A forrásból kitörő víz erejét sokszorosan meghaladja a Duna víztömegének ereje. A magasabb vízállás kényszeríti a forrásvizet másfelé, az ember által épített útra, a tárolómedencébe.

ÉS AZ ARAGONIT?

— Hová lesz a forrásvíz alacsonyabb vízálláskor?

— Megszökik. Figyeljük meg: a Gellérthegy alatti Duna-szakasz parti részén soha nem áll a jég, 100-150 szőkevényforrás melegíti itt a vizet. A gyógyvíz millió köbméterei kerülnek veszendőbe. Helyesebben: kerültek.

— Elfogják a szőkevényeket?

— El. Ezért épül másfél kilométer hosszon, a Gellért fürdőtől a Rudas fürdőig, az alagút.

Vajon sejtik-e a hegyre igyekvők, hogy útjuk ele-

jén — a könyvespavilon alatt — léphetünk az alagútba? Olyan ez, mint a bányák kényelmesen járható vájata. Drótos burájú lámpafűzér világítja. Aljában csillék sinsora fut. Mértani pontossággal készítették — az Aknamélyítő Vállalat szakmunkásai fúrják, faragják —, helyenként a mélyített aknában gyűlik, csobog az eddig szőke források vize.

— Ez az alagút mesterséges — tájékoztat kísérőm. — A Gellérthegy két természetes barlangja magasabban van. A felső a Szikla-kápolna néven ismert üreg.

Egymásba torkolló, több boltozatos terem. Jelenleg a VITUKI tudományos munkatársai dolgoznak benne. Falairól csöpög a pára, olykor leszakad a boltozat egy-egy darabja, ezért a kifeszített drótháló. A mennyezeten neonok, a beugrásokban műszerek. A karsztvízjelenségek változásait, titkait mérik, kutatják, szüntelenül. Az automaták az adatok sokaságát megállás nélkül alápergő papírhengerekre jegyzik. Alattuk a másik, hozzávetőlegesen ugyanolyan nagyságú üregrendszer, az aragonit barlang. Bejárata zárva, hasznosítására tervek készültek, döntés még nincs.

EMBER VÁJTA

Ez van a hegy alatt. A teljesség kedvéért még azt is megtudom, hogy a gellérthegyi víztároló nem barlang. Mesterséges építmény, tervezői ügyesen kihasználták a természet adta lehetőségeket. A Gellért tér közelében a hegyoldalhoz falazott várépület — egykori kolostor — az Állami Balettintézet kolégiuma. Minden más, sejtelmesnek tűnő, vasajtókkal zárt nyílás a sziklajavítók, a karbantartók kisebb-nagyobb raktára vagy az alagútépítők üzemi bejárata. Ember alkotta, csak úgy, mint a hegy sötányait, játszótereit, ismert és jellegzetes épületeit, a lakóházak sokaságát.

— Mikor és hogyan? — ez már a várostörténetre tartozik.

Polgár Tamás

AJÁNDÉKOZNI MINDIG ÖRÖM!

ÖTLETES,
SZÓRA-
KOZTATÓ
hazai és
importált
JÁTEKOK
közül

válogathat a
**CENTRUM
ÁRUHÁZAKBAN**

Demény Ottó